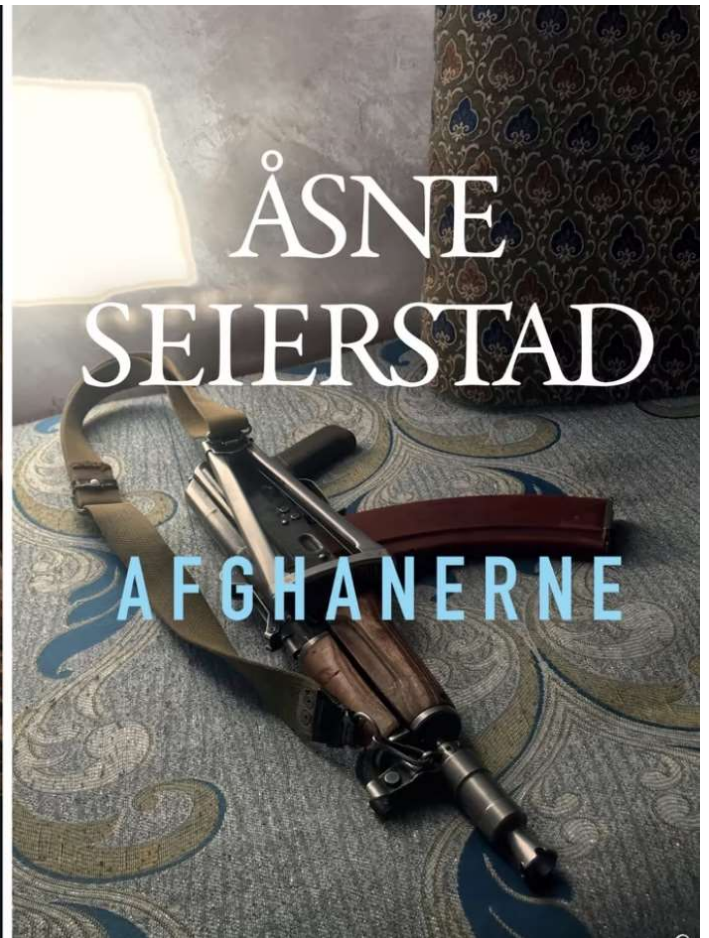

Kunsten at forstå 'Afghanerne'

Bogen, "Afghanernes" forside og forfatter Åsne Seierstad. Foto af forfatteren: Julie Pike.

Ole Damkjær Nielsen
19.03.2023

AFGHANISTAN // BOGOMTALE – Den norske journalist og forfatter, Åsne Seierstad, har 20 år efter sin – omdiskuterede – internationale bestseller, *Boghandleren fra Kabul*, begået et nyt murstenstykt værk til forståelse af afghanerne. Det slipper hun rigtig godt fra, skriver Ole Damkjær, der især fremhæver indsigten i en talibankrigers liv – og dennes hustruer: “Pashtunwali er et nedarvet æreskodeks med nærmest urørlige principper om kvindernes underkastelse.”

Åsne Seierstads nye bog hedder slet og ret *Afghanerne*. Det var egentlig en arbejdstitel, men den norske journalist og forfatter lod den stå, fordi hun ikke kunne komme på en mere dækkende titel.

Det forstår man godt, når man har læst de 462 sider til ende. For værket *er* lige netop en bog om det folk, der bebor det hårdt prøvede, uregerlige og stridbare land –

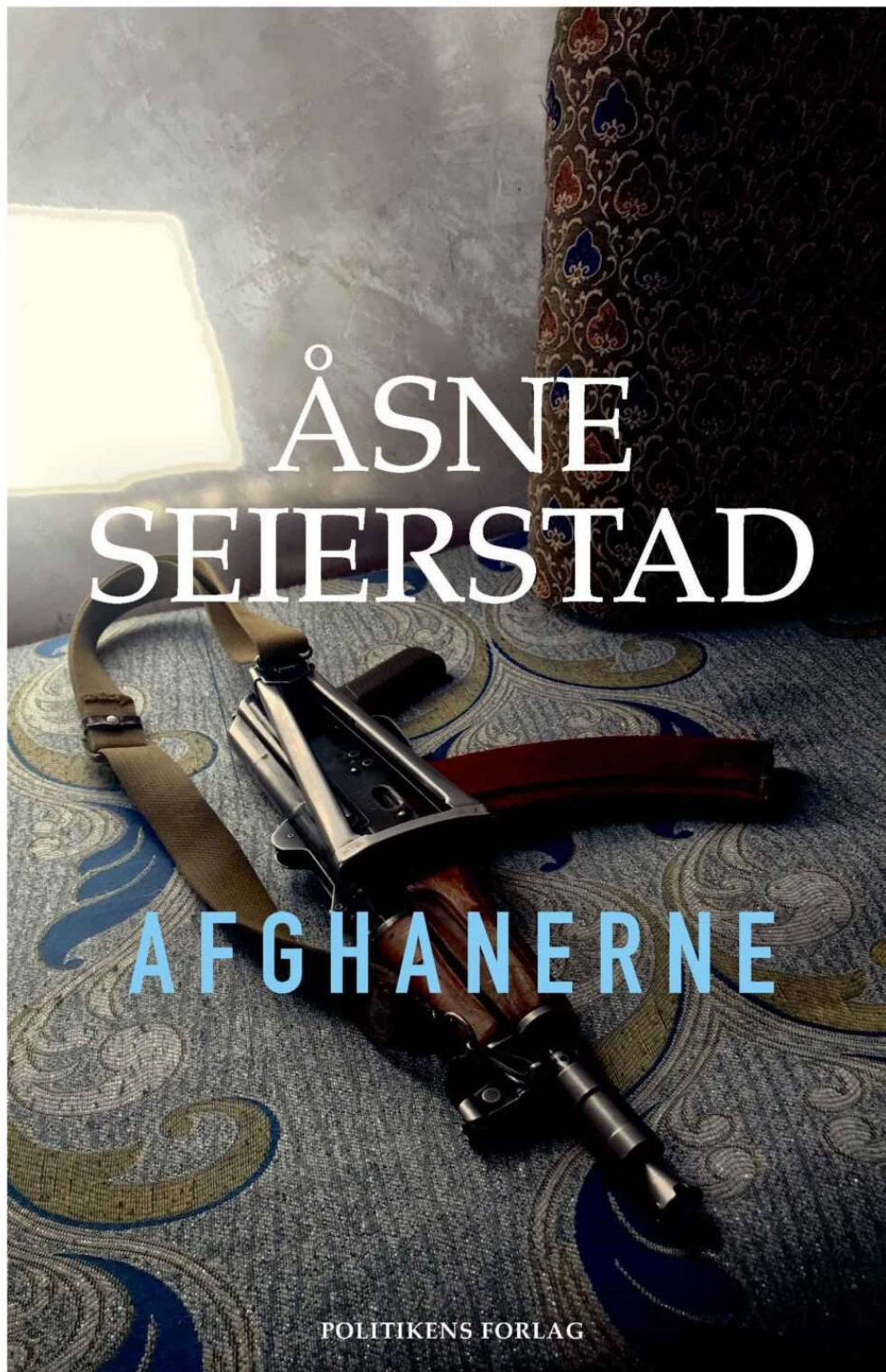
afghanerne – fortalt gennem tre, lyslevende afghanere, som Åsne Seierstad har opsøgt, lært at kende og portrætteret.

“Jamila viser sig at have et femte gear og ender som en af landets fremmeste kvindeaktivister, og takket være hendes forældres historie får læseren tilmed et indblik i den vestlige kultur og livsstil, der herskede i Afghanistan under Kong Zahir Shah

Afghanerne er først og fremmest Jamilas, Bashirs og Arianas historier.

Jamila kom til verden i 1976, et par år før Sovjetunionens invasion, der blev startskuddet til en blodig konflikt og et sammenbrud i Afghanistan, der stadig – den dag i dag – pågår og martrer millioner af afghaneres liv. Som ganske ung pige blev Jamila ramt af polio og havde dermed udsigt til et liv som *langak*, som en krøbling, der skulle gemmes af vejen.

Men Jamila viser sig at have et femte gear og ender som en af landets fremmeste kvindeaktivister, og takket være hendes forældres historie får læseren tilmed et indblik i den vestlige kultur og livsstil, der herskede i Afghanistan under Kong Zahir Shah. Eller rettere herskede i hovedstaden Kabul, for ude i provinserne havde ”moderniteten” dengang som nu svært ved at fange an.

Bogens forside

Så er der Bashir. Hans navlestreng blev klippet i 1987, da Sovjetunionens besættelse lakkede mod enden, mens bogens tredje hovedperson, Ariana blev født ved årtusindskiftet, året før terrornetværket al-Qaeda anvendte tre kaprede passagerfly som missiler mod tvillingetårnene og andre mål i USA og derved banede vej for USA's og Natos 20 år lange krig mod Taliban-bevægelsen i Afghanistan.

Ariana repræsenterer på den måde den generation af afghanere, der voksede op med Vestens massive tilstedeværelse, med demokratiske reformer, rettigheder til kvinder og skolegang til piger. Noget, der alt sammen nærmest fra den ene dag til den anden forsvandt, da verdens stærkeste militæralliance i august 2021 stærkt ydmyget endegyldigt erkendte sit nederlag og overlod magten til talibanerne.

En Taliban-kriger taler ud

Hvordan det kunne komme dertil, er ikke bogens ærinde at udrede. Alligevel giver *Afghanerne* indirekte en del af forklaringen på Vestens tilbagetog, og den får vi især via Bashirs historie.

For Bashir er Taliban-kriger – ovenikøbet en af bevægelsens mest fremtrædende kommandanter – og det er blandt meget andet godt stof i bogen det bedste: At det er lykkedes Åsne Seierstad at få en talebaner i tale og tilmed en meget åbenmundet Taliban-kriger, der ikke er bange for at give en vantro, ligefrem en kvindelig vantro, et til tider detaljeret indblik i sit liv som kriger, terrorist, krigsfange (og torturoffer), ægtemand, elsker og far til mange børn med sine tre koner.

“De tre hustruers historier er næsten hele bogen værd ... en af Bashirs koner, Galai, overlades til sig selv med smertefulde veer og ordner selv fødslen, mens Bashir har forladt huset for at passe sin morgenbøn

Dem giver Bashir også Åsne Seierstad adgang til, og de tre hustruers historier er næsten hele bogen værd. Som forfatteren selv bemærker, er det heldigste, man kan være i dag i Afghanistan, en tilrejsende kvinde. Så har man både adgang til mænd og kvinder.

Bashirs koner indvier læserne i deres tanker og det liv, de lever – får lov til at leve – som hustruer til en talebaner. En af Bashirs koner, Galai, overlades til sig selv med smertefulde veer og ordner selv fødslen, mens Bashir har forladt huset for at passe sin morgenbøn.

Bashir tilhører ligesom flertallet af afghanerne det etniske mindretal pashtunerne, som Taliban-bevægelsen udspringer af, og gennem Bashir og hans store og solidt sammentømrede familie giver bogen en håndgribelig indsigt i den kultur, pashtunwali, som kendetegner pashtunerne.

Pashtunwali er et nedarvet æreskodeks med **nærmest urørlige principper om kvindernes underkastelse, gengældelse på godt og ondt, ære, mod, loyalitet**, men også

gæstfrihed – så længe gæsterne ikke anfægter pashtunwali. Det gjorde USA og Nato, og det er en væsentlig del af forklaringen på, at amerikanerne og deres allierede ikke lykkedes i Afghanistan.

”På den måde vandt Taliban krigen,” skriver Åsne Seierstad.

”De var undertallige i kamp. De var underlegne i våben. De havde en brøkdel af pengene. Men de havde noget, som verdens største hær og stærkeste militæralliance ikke kunne få: mænd, som gladelig gik i døden.”

Åsne Seierstad. Foto fra det norske forlag, fotograf Julie Pike.

Magtkampen i Taliban

Åsne Seierstad tog initiativ til bogen efter Talibans generobring af Afghanistan i sensommeren 2021, og fra januar til juli 2022 gennemførte hun tre længere rejser til landet.

Det har givet hende en indsigt i Taliban-regeringens interne overvejelser og uenigheder om den politik, der nu skulle føres – ikke mindst i relation til pigers og kvinders skolegang og uddannelse.

Den ene af bogens hovedpersoner, Ariana, åbner sammen med sin mor, der er lærer, en hjemmeskole for piger i et større kælderlokale. Interessen er overvældende, og de venter i spænding på, hvordan det nye Taliban vil reagere. Men talibanerne gjorde ikke noget. De så gennem fingrene med det, ligesom de gjorde med de andre steder, hvor mødre og arbejdsløse lærere åbnede hjemmeskoler. Eller rettere: En del af de nye magthavere valgte at se den anden vej.

I bogen er det høgene med Talibans øverste leder, emiren, i spidsen i bevægelsens gamle højborg, Kandahar, i det østlige Afghanistan over for de mere liberale og pragmatiske ministre i den nye Taliban-regering i hovedstaden Kabul.

“Tak til Åsne Seierstad for at lade os kigge med og give os en mulighed for bedre at forstå det land, som efter et hav af andre bøger og massiv mediedækning på grund af Vestens 20 år lange intervention stadig kan være svær at få føling med

Sådan er det formentlig stadig, mens disse linjer skrives, men vel at mærke formentlig. For denne magtkamp ved omverdenen ikke meget om, og slet ikke os i Vesten, efter vi trak stikket i august 2021.

Så tak til Åsne Seierstad for at lade os kigge med og give os en mulighed for bedre at forstå det land, som efter et hav af andre bøger og massiv mediedækning på grund af Vestens 20 år lange intervention stadig kan være svær at få føling med.

Hendes bog kræver ikke en forhåndsviden om Afghanistan. Alle kan være med – undertegnede inklusive. Jeg besøgte selv landet første gang som 20-årig på vej til Indien på *the hippie trail*. Siden blev til det til adskillige gensyn som udlandsreporter for Berlingske – under den første Taleban-regering og efterfølgende under Vestens 20 år lange forsøg på at stabilisere og demokratisere Afghanistan.

Men ja, for mig som lidt en nørd er bogen også en kilde til ny, interessant og fascinerende viden.

Dagligdag i Kabul. Foto: [Wikimedia Commons \(2021\)](#).

Blændværk?

En del af anmelderkorpset har anfægtet troværdigheden. Hvad er kendsgerninger, og hvad er digtning – især når Åsne Seierstad sætter ord på de tre hovedkarakterer og deres slægtninge og deres liv, tanker, følelser og dialoger med hinanden og andre?

Det er udtryk for en sund skepsis. Men efter den årelange strid – inklusive en retssag – som Åsne Seierstad var igennem med hovedpersonen i *Boghandleren fra Kabul*, der beskyldte hende for uhæderlighed, er det svært at forestille sig, at den norske forfatter og journalist skulle forsøge at snyde på vægten.

Tager jeg fejl, kommer det nok for en dag, og så er Åsne Seierstads dage som international berømt skribent talte.

I *Boghandleren fra Kabul* fyldte efterordet, hvor Åsne Seierstad gør rede for kilder og metode, to sider. I hendes nye bog, *Afghanerne*, optager det hele 12 sider.

Er det godt nok? Det synes jeg. Men døm selv.

Afghanerne

Forfatter: Åsne Seierstad

Omfang: 464 sider

Pris: 300 kr.

Indholdsgrafer: Henriette Wiberg Danielsen

Oversætter: Christian Lundager

Forlag: Politikens Forlag

Udkom 23. februar 2023

Læs mere om *Afghanistan i POV* her.

afghanistan

aktivister

Åsne Seierstad

krøbling

kvinder

Ole Damkjær Nielsen

Ole Damkjær er presseansvarlig i Mellemfolkeligt Samvirke og var udenrigsjournalist fra 1996-2018 på Berlingske med fokus på Stormellemøsten og Afrika.

Modtag POV Weekend, følg os på Facebook – eller bliv medlem!

Hold dig opdateret med ugens væsentligste analyser, anmeldelser og essays i **POV Weekend** – hver fredag morgen.

Det er gratis, og du kan tilmelde dig her →

Ja tak, send mig POV Weekend

POV er et åbent og uafhængigt dansk non-profit medie.

Har du mulighed for at bidrage til vores arbejde? Bliv medlem her →

25 kr./md.

50 kr./md.

100 kr./md.